

TAXIDERMIE = PREPAROVÁNÍ ŽIVOČICHŮ

Disciplína, spojující v sobě podivným způsobem - přírodu, vědu a umění.

Asi první, co si člověk vybaví, když se řekne taxidermie, jsou expozice vycpaných zvířat v tradičních přírodovědných muzeích. Za vitrinami tam stojí naaranžované exponáty, jejichž vybledlé a vypelichané kožišky upomínají na živá zvířata někdy už jen vzdáleně. Skelnými očičky pošilhávají po návštěvnicích...

Slovo taxidermie pochází z řečtiny a znamená třídění či úpravu kůží (taxis - třídít, uspořádat, upravit; derma - kůže). Taxidermisty se většinou stávali koželuzi. Slovní výrazy vycpané zvíře, vycpávat, vycpavač se rozšířily až na začátku 19. století, kdy znatelně vzrostla poptávka po zvířatech vycpávaných bavlnou a z taxidermie se stalo samostatné odvětví.

Novodobá muzea se pozvolna vyvíjela z renesančních kabinetů kuriozit, kde se setkávaly předměty typu tropických ulit, antických amfor, krokodýlích kůží, žlučnickových kamenů, gatí Eskymáka, provazů slavných oběšenců třeba s živočichy s nadpočetnými končetinami.

Živočichové byli v počátcích jen sušení, což působilo značnou převahu měkkýšů ve starých sbírkách. Kolem poloviny 17. století se začal používat líh ke konzervaci menších živočichů a počátkem 18. století se objevují špendlíky pro snazší manipulaci se sušeným hmyzem (do té doby se například tropičtí motýli umísťovali do zasklených krabiček vyplněných bavlnou). Na konci 18. století se pak začínají objevovat dermoelastické preparáty: rozvoj taxidermie umožňoval zejména vynález arzenového mýdla, které znemožňovalo likvidaci vycpanin škůdci. Později, kolem poloviny 19. století, se stalo běžným vycpávat zvířata v „přirozených“ pozicích a celých skupinách, vybavovat je skleněnými očima, popřípadě instalovat celé napodobené úseky přírody, tzv. dioramata.

K svérázným obdobím dějin taxidermie patří éra výroby dermoelastických preparátů komunistických vůdců (1924, Lenin, až 1994, Kim Ir-Sen) a jejich veřejné vystavování. Velmi diskutovanou se pak nedávno stala výstava Bodies, jejíž jedna část byla k vidění i v Česku. Ta zachycuje lidi v každodenních činnostech, přičemž jsou odkryty jejich tělesné systémy (svaly, kosti, vnitřnosti).

Taxidermista během konzervace tvaruje a upravuje zvíře do podoby, kterou zamýšlí. Musí samozřejmě počítat s přirozeným vzhledem a vlastnostmi zvířete, avšak má také relativně velkou volnost. Vlastně by se dalo říct, že taxidermista tvoří sochu z mrtvého těla zvířete a dalších materiálů, které používá běžný výtvarník. Zvíře je však natolik specifický materiál, že tento způsob zacházení s ním pochopitelně vyvolává rozporuplné reakce.

Mohlo by se zdát, že se dnes taxidermie týká pouze zpracovávání muzejních sbírek pro vědecké účely a ještě tak zajímá lovce trofejí. Opak je pravdou. Taxidermie dnes zažívá rozkvet, zejména co se týká popularity, módnosti, rozsahu a ceny, kterou jsou za konzervovaná zvířata lidé ochotni zaplatit.

O. Vitoslavský, preparátor Moravského ornitologického spolku v roce 1945.

**Žádáme
příznivce ornithologie,**

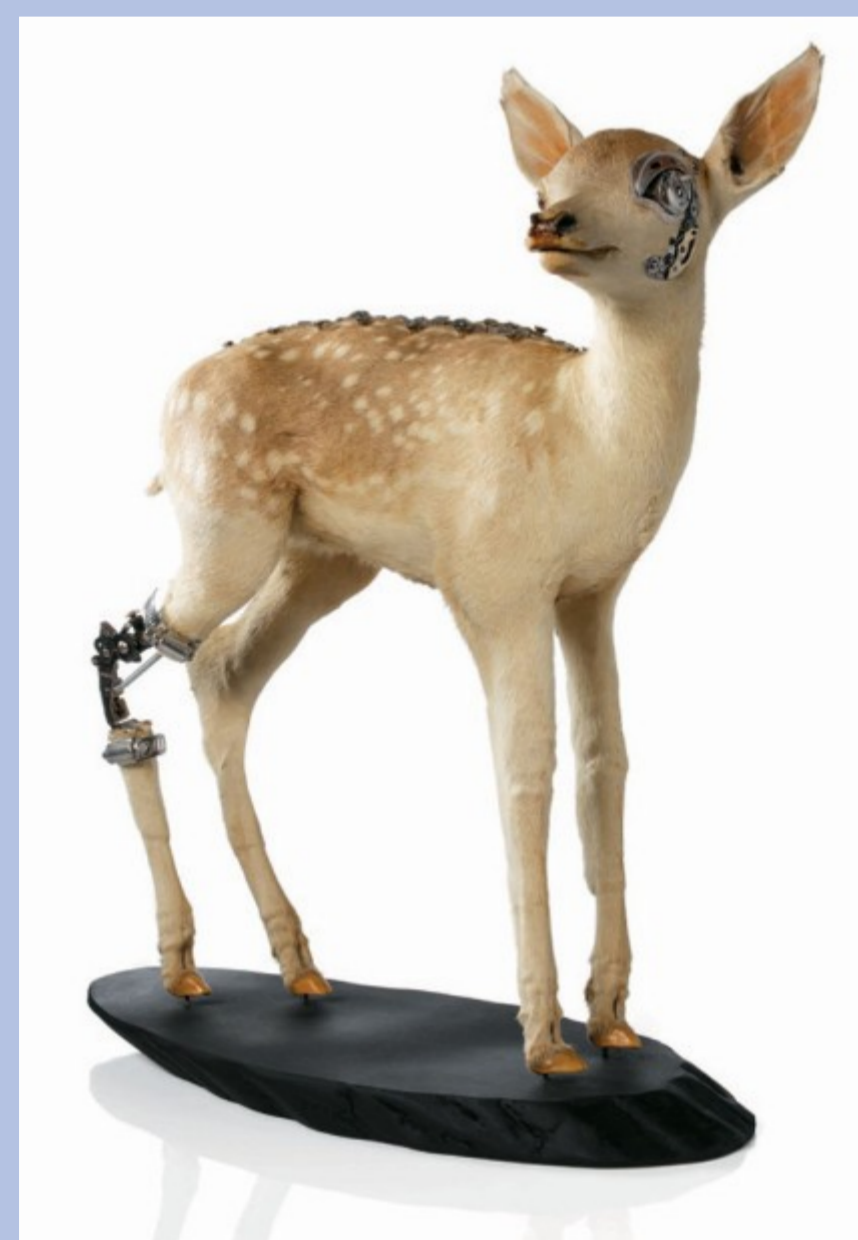
aby uhynulé nebo zastřelené ptactvo a drobnou zvěř zaslali MOS v Přerově k vycpání.

●
Prosíme pokud možno v čerstvém stavu.

J. Polčák, preparátor Ornitologické stanice Muzea Komenského od r. 2010.

Vycpaná zvířata vám připadají nechutná a staromódní? Pak nemáte tušení, co znamená taxidermická revoluce ...Pomalou toto zvláštní trend upadal v zapomnění. To by se ale nesměla objevit nová generace návrhářů, kteří preparátorské řemeslo vyzdvihují na hranice umění. Tito umělci naskočili do revolučního a riskantního taxidermického vlaku. V preparování zvířat vidí krásu, umění a design. Nová generace umělců se nebojí tento velice nekonvenční přístup rozvíjet...

Lisa Black ve svých dílech propojuje zcela odlišné oborové oblasti. Poukazuje na technologickou progresi a její potenciální dopad na přírodu.

Umělkyně Donya Coward kombinuje háčkování nebo pletení a taxidermické zvířecí sbírky.

Ornitologický kurz Strážců ochrany přírody z Prahy na MOS. Preparátor M. Plachý předvádí preparaci racka chechtavého.

Preparováním zvířat se v minulosti často zabývali lékaři. Z dnešního pohledu jistě velmi krutá záliba, ale vlastně až do poloviny 20. století běžný způsob zoologického "výzkumu" a dokumentace. Díky tomuto zvláštnímu sběratelství máme dnes k dispozici vzácné doklady výskytu naší fauny.

Kate Clark propojuje svá díla s lidským, zvířecím a mytickým světem. Její skulptury mají lidskou tvář, zvířecí tělo a vyjadřující různé emoce. Její díla patří mezi velice šokující.